



⌋

**KLAGANDE**

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd i Stockholms stad  
Box 4066  
163 04 Spånga

**MOTPART**

**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 6 maj 2011 i mål nr 7722-11,  
se bilaga A

**SAKEN**

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa  
funktionshindrade

---

**KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

1. Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.
2. Kammarrätten avslår överklagandet.

---

Dok.Id 217310

**Postadress**  
Box 2302  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 5

**Telefon**  
08-561 690 00

**Telefax**  
08-14 98 89

**E-post:** [kammarrattenistockholm@dom.se](mailto:kammarrattenistockholm@dom.se)  
[www.kammarrattenistockholm.domstol.se](http://www.kammarrattenistockholm.domstol.se)

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00-16:00

### YRKANDEN M.M.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd i Stockholms stad (stadsdelsnämnden) yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut att avslå \_\_\_\_\_ ansökan om personlig assistans. Vidare yrkar stadsdelsnämnden inhibition.

Stadsdelsnämnden anför till stöd för sitt överklagande bl.a. följande. Det är ostridigt i målet att \_\_\_\_\_ har behov av stöd flera gånger om dagen för att klara sin livsföring. Stadsdelsnämnden vidhåller dock att \_\_\_\_\_ behov av stöd för de grundläggande behoven är mycket begränsat och att behovet av stöd framförallt består av muntlig guidning, aktivering, motivering och tillsyn. Utifrån ADL-utlåtandet gör stadsdelsnämnden bedömningen att \_\_\_\_\_ behov av praktisk hjälp med de grundläggande behoven toalettbesök, dusch och hygien samt på- och avklädning uppgår till 5,25 timmar per vecka. Det står klart att \_\_\_\_\_ kan äta, kommunicera och till stora delar klä sig själv samt att hon med tillsyn kan förflytta sig. Stadsdelsnämnden anser därmed inte att de grundläggande behoven är så omfattande att de skulle berättiga till insatsen personlig assistent.

### SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten finner skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målet till slutligt avgörande, varför yrkandet om inhibition faller.

Vad stadsdelsnämnden anført i kammarrätten och vad som i övrigt framkommit i målet föranleder inte kammarrätten att göra någon annan bedömning än den förvaltningsrätten har gjort. Överklagandet ska därför avslås.

---

Beslutet att meddela prövningstillstånd får enligt 33 § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) inte överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR domen i övrigt, se bilaga B (formulär 1).



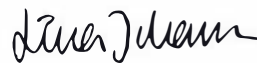
Mikael Åberg  
kammarrättsråd  
ordförande



Rolf Bohlin  
kammarrättsråd  
referent



Ia Hamlin  
tf assessor



Lina Johansson  
föredragande



**KLAGANDE**

**MOTPART**

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd i Stockholms stad  
Box 4066  
163 53 Spånga

**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd i Stockholms stads beslut den  
10 mars 2011

**SAKEN**

Insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa  
funktionshindrade - LSS

---

**DOMSLUT**

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt, med ändring av  
Spånga-Tensta stadsdelsnämnds beslut, att har rätt till  
insatsen biträde av personlig assistent.

Det ankommer på Spånga-Tensta stadsdelsnämnd att vidta de åtgärder som  
föranleds av denna dom.

Dok.Id 121270

---

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

## BAKGRUND OCH YRKANDE

Spånga- Tensta stadsdelsnämnd (stadsdelsnämnden) beslutade den 10 mars 2011 att avslå : ansökan om insats enligt 9 § 2 LSS i form av personlig assistans. Som skäl för beslutet angavs att stödbehov inte anses vara av den karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans enligt LSS.

yrkar, med ändring av stadsdelsnämndens beslut, att hon ska beviljas personlig assistans i samma omfattning som vid hennes tidigare beslut om personlig assistans enligt LSS dvs. 134,20 tim/mån. Hon yrkar även om interimistiska insatser i avvaktan på slutligt avgörande. Till stöd för sin talan anför hon i huvudsak följande. ADL-bedömningen, daterad den 30 september 2010, ger stöd för en förlängning av hennes personliga assistans i samma omfattning som i tidigare beslut om personlig assistans enligt LSS. Hennes grundläggande hjälpbehov är dagligen återkommande och omfattande samt av mycket personlig och integritetskränkande karaktär. Hennes hjälpbehov för att tillgodose hennes grundläggande behov berättigar henne till personlig assistans. Detta ges än större tydlighet vid en jämförelse med tidigare beslut om personlig assistans och omständigheterna som rådde vid den tidpunkten, med omständigheterna som råder vid nuvarande tidpunkt. Det har inte skett någon förbättring av hennes tillstånd. Hennes funktionshinder och dess medförande konsekvenser, att inte kunna sköta sin ADL självständigt, kvarstår alljämt. Stadsdelsförvaltningens utredning och dess underlag ger ej stöd för bedömningen att hennes stödbehov inte är av den omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans då stadsdelsförvaltningen underlåtit att kvantifiera hennes behov av handgriplig hjälp för att tillgodose de grundläggande behoven. Tidsomfattningen för att tillgodose de grundläggande behoven är densamma vid nuvarande tidpunkt som vid tidpunkten för hennes tidigare beslut om personlig assistans. Hon är

alltjämt i behov av handgriplig hjälp som är dagligen återkommande och omfattande samt av mycket personlig och integritetskänslig karaktär för att tillgodose sina grundläggande behov i sådan omfattning att hon har rätt till personlig assistans. Hon har även rätt till personlig assistans för aktiverings- och motiveringsinsatser samt tillsyn som inte kan räknas som aktiv.

Stadsdelsnämnden vidhåller sitt beslut och yrkar i det fall förvaltningsrätten bifaller överklagandet att förvaltningsrättens beslut ska verkställas först efter att domen vunnit laga kraft.

#### UTREDNINGEN I MÅLET

I Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings utredning anges bl.a. följande.

har mellan åren 2003 och 2006 varit beviljad hemvårdsbidrag genom kommunen då hennes make har ombesörjt hennes omvårdnadsbehov i hemmet. Hon beviljades därefter hemtjänst i assistansliknande former enligt socialtjänstlagen, utförd av maken. Fr.o.m. sommaren 2007 t.o.m. den 19 mars 2011 har hon haft personlig assistans enligt 9 § 2 LSS, utförd till största delen av maken.

I intyg om ADL-status utfärdat av leg. arbetsterapeut

den 30 september 2010 anges bl.a. följande. är i behov av tillsyn och troligen även muntlig guidning samt någon assistans i samband med toalettbesök, eftersom fallrisk föreligger. Hon är i behov av assistans med att klä av- och på underkropp vad gäller underkläder, strumpor och skor samt att ta av- och på bh. Hon är vidare i behov av assistans/tillsyn med nedre personlig hygien, assistans med bad/dusch inklusive hårtvätt, viss guidning/assistans med nagelvård samt assistans/tillsyn med att kamma håret.

I läkarintyg utfärdat av \_\_\_\_\_ den 31 augusti 2010 anges att \_\_\_\_\_ har ett restillstånd efter cerebral tuberculom och epilepsi. Svårigheterna bedöms vara bestående. Hennes tillstånd är oförändrat och hon är i behov av personlig assistans och andra hemtjänstinsatser för att klara vardagliga aktiviteter.

## DOMSKÅL

### *Tillämpliga bestämmelser*

Enligt 9 § 2 LSS är insatserna för särskilt stöd och service biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljande assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I 9 a § första stycket LSS anges följande. Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

### *Förvaltningsrättens bedömning*

Förvaltningsrätten prövar målet slutligt varav yrkandet om interimistiskt förordnande förfaller.

Det är ostridigt i målet att \_\_\_\_\_ tillhör den personkrets som omfattas av LSS och att hon har rätt till insatser enligt LSS om hon behöver sådan hjälp och behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Frågan i målet är däremot om \_\_\_\_\_ har ett sådant behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov som förutsätts för rätt till personlig assistans.



Innebörden av begreppet personlig assistans framgår av 9 a § LSS och avser personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade.

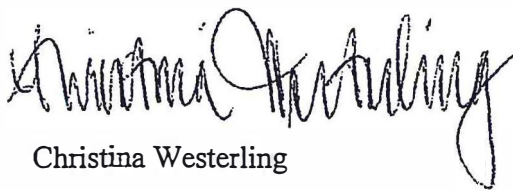
Av förarbetena anges att personlig assistans ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket privat karaktär (prop. 1992/93:159 s. 64). Den enskilde ska ha ett klart behov av personlig assistans i de situationer det är fråga om. Det ska föreligga ett behov av assistans för att klara sådana mycket personliga angelägenheter som den personliga hygien, att inta måltider, att kommunicera. Något krav på att stödbehovet ska ha viss tidsmässig omfattning föreligger inte. Dock har tidsfaktorn självfallet betydelse. Ju större stödbehov i tid som föreligger desto mer talar omständigheterna för att rätt till biträde föreligger (prop. 1992/93:159 s. 174 f.)

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörande, angående frågan om behovet av hjälp för att tillgodose de grundläggande behoven måste ha en viss tidsmässig omfattning, uttalat följande. Någon undre tidsgräns låter sig inte uppställas. Det är samtidigt uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras bl.a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskränkande karaktär eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas (RÅ 2009 ref. 57).



Det är ostridigt i målet att \_\_\_\_\_ är i behov av viss assistans vid bl.a. av- och påklädning, hjälp vid toabesök samt vid dusch. Det har inte företagits någon kvantitativ utredning angående tidsåtgången för dessa hjälpbehov. Förvaltningsrätten finner dock att tidsåtgången inte torde vara påfallande stor. Det ska dock även i sådana fall göras en samlad bedömning med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär. Även hur ofta hjälpen behövs framstår som en viktig faktor. Förvaltningsrätten anser att det stöd som \_\_\_\_\_ är i behov av är av mycket privat och integritetskänslig karaktär. Härtill kommer att hennes hjälpbehov både är dagligen och under dagen frekvent återkommande. Förvaltningsrätten anser därför vid en samlad bedömning av omständigheterna att även om hjälpbehovet inte är påfallande stort får det ändå anses vara tillräckligt omfattande och av sådan karaktär att förutsättningar finns för att bevilja personlig assistans enligt LSS. Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att hon förklaras ha rätt till insatsen personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Det ankommer på stadsdelsnämnden att närmare utreda och besluta om omfattningen av insatsen.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga (Dv 3109/1a)



Christina Westerling  
Rådman

I detta avgörande har även nämndemännen Irma Holmberg, Roger Karlsson och Alexander Wilén Löfgreen deltagit. Föredragande har varit Sandra Nilsson.



## HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

**Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och ges in i original samt innehålla följande uppgifter;**

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.